

Тема 1. Психологія як наука

План:

1. Визначення поняття «психологія», «психіка».
2. Етапи розвитку психології.
3. Структура психіки.
4. Рівні психіки та їх зміст.
5. Методи психології.

1. Визначення поняття «психологія»

Психологія – це наука, що вивчає закономірності розвитку та функціонування психіки.

Психіка – це властивість високоорганізованої матерії, тобто мозку відображати суб'єктивно об'єктивно існуючу дійсність.

2. Етапи розвитку психології

I Донауковий (7-6 ст. до н.е.) Донауковий етап характеризується виникненням перших, не наукових уявлень про психіку, що базувались на основі міфів, казок, релігійних вірувань. Існував погляд на душу анімізм – це рівень розуміння природи і самої людини, за яким душа визнається існуючою в усіх природних тілах, явищах, тваринах.

II Філософський (6-5 ст. до н.е. – 18 ст. – початок 19 ст. н.е.) - психологія була частиною філософії. Складається з таких підперіодів:

1) *Антична психологія* (6-5 ст. до н.е. – 5 ст. н.е.). Перші уявлення про душу виникли в період ранньої класики (6-5 ст. до н.е) у філософії Фалеса, Анаксимандра, Анаксімена, Геракліта. В цей період формуються емпіричні знання про психічні процеси (сприймання, пам'ять, уяву, волю) та характер, здібності. Основною проблемою було співвідношення душі і тіла. Виникла ідея першооснови – елементу, який є першою складовою всіх об'єктів (Архе). Існували основні напрями знань: матеріалізм (Демокріт, Геракліт); ідеалізм (Арістотель, Сократ, Платон).

2) *Епоха Середньовіччя* (5 ст. - 14 ст. н.е.). Зародки психології знаходяться у руслі релігійних вчень, поглядів. Офіційною наукою про душу було богословство. Основна ознака періоду – бездоказовість поглядів та переконань. Вивчалися способи маніпулювання великою масою людей, прийоми зниження психологічної напруги (внаслідок частих епідемій). Використовувалися як методи – сповідь і покаяння. Для зниження емоційної напруги влаштовували карнавали.

3) *Арабська психологія* (8-12 ст.ст. н.е.). Арабські вчені наполягали на тому, що вивчення психіки повинно базуватись не лише на вивченні філософських концепцій, а й на вченнях медичних наук

4) *Епоха Відродження* (14 ст. н.е. – 16 ст.). Вперше психологія згадується як наука про свідомість, складається гуманістична концепція. Провідна проблема – здібності.

5) *Новий час* (16-17 ст.ст. н.е.). Відбулося ще більше уточнення предмету психології – свідомість, її функції та зміст. Основний принцип періоду – механістичного детермінізму – всі процеси пояснюються з позиції механіки. Основні напрямки: сенсуалізм (основою всіх знань є відчуття); раціоналізм (основою всіх знань є мислення).

III Науковий – розпочався з праці Вундта „Експеримент” (1860 – 1874 рр.), психологія виділилася у самостійну науку.

3. Структура психіки

Психічні процеси (когнітивні, емоційно-вольові)

Психічні стани (емоції, почуття, настрої)

Психічні властивості (задатки, здібності, темперамент, характер, свідомість).

4. Рівні психіки та їх зміст

Несвідоме

Предсвідоме

Свідомість

Надсвідомість

5. Методи психології

Основні методи: спостереження (звичайне, інструментальне – фото, відео зйомка), експеримент (природний, лабораторний).

Додаткові методи: тестування (відкриті тести, закриті, проєктивні), опитування, анкетування, бесіда, аналіз продуктів діяльності, узагальнення незалежних оцінок).